

ПЕТЬКО Л. В. Пути формирования профессионально направленной иноязычной обучающей среды для будущих социологов в условиях университета (на примере специальности 6.030101 “Социология”).

В статье рассматривается актуальность формирования профессионально направленной обучающей среды для будущих социологов в условиях университета, способствующей их профессиональному становлению, на примере авторского учебного пособия по английскому языку по специальности 6.030101 “Социология”.

Ключевые слова: будущие социологи, иноязычное образование, иностранные языки, профессионально направленная учебная среда, дидактический материал, университет.

PET'KO LYUDMILA. Ways of formation of professionally oriented learning environment in foreign language to the future sociologists in the conditions of university (for Specialty of degree 6.030101 “Sociology”).

The article is devoted to forming of foreign language professionally oriented educational environment to the future sociologists in the conditions of university which is one of factors their professional becoming. As one of the ways in this direction the author describes her English student's book for Specialty of degree 6.030101 “Sociology”.

Keywords: future sociologists, foreign language education, foreign languages, professionally oriented educational environment, didactic material, university.

УДК 378.147 :338.48-051] :39

Протоцька Ю. П.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ЕТНОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ

У статті розглядається модель етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму. Проводиться аналіз туристської підготовки в сучасних умовах професійної освіти у ВНЗ. Основне завдання статті розглянути етапи етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму, визначити етнографічну підготовку як пріоритетний напрямок професійної туристської освіти. А також виявити потребу у формуванні спеціальних, універсальних знань, умінь і навичок для більш якісного рівня підготовки молодих спеціалістів.

У роботі подаються рекомендації щодо поетапної роботи зі студентами, з метою досягнення необхідного рівня підготовки. Висвітлено зміст трьох етапів професійної підготовки в етнографічному спрямуванні, з метою практичного доведення результативності означеного процесу. У роботі розглядається програма проведення експерименту з теми наукового дослідження “Етнографічна підготовка майбутніх менеджерів туризму”, а також визначаються пріоритетні напрями поліпшення означеного процесу.

Ключові слова: етнографічна підготовка, професійна освіта, теоретична і практична підготовка, компетенція, зміст етнографічної освіти.

Підготовка майбутніх менеджерів туризму, в сучасних ринкових умовах, ставить перед вищими навчальними закладами низку вимог та критеріїв. Менеджер туризму сьогодні – це професіонал який займається не лише продажами туристичного продукту, а самостійно займається його

розробкою в інтересах не тільки підприємства, а й держави. Національний туризм України сьогодні потребує висококваліфікованих кадрів в сфері туризму для підняття значимості і конкурентоспроможності українського туристичного продукту. Разом з тим, в українських ВНЗ туристичного профілю, існує низка проблем, які знижують ефективність підготовки майбутніх менеджерів туризму, а саме:

- недосконалість навчальних планів, відсутність акценту на національну складову туристичного продукту в ході професійної підготовки;
- недостатній рівень усвідомленості про існуючі проблеми галузі туризму в Україні, що потребують практичних рішень [2, с. 1];
- складнощі при пошуку виробничих баз практики для відпрацювання набутих студентами навичок, недостатній рівень зв'язків з підприємствами;
- труднощі в адаптації студентів – майбутніх фахівців до професійної діяльності та інше.

Незважаючи на низку проблем, професійної підготовки, це питання завжди залишається актуальним серед провідних науковців та розподіляється за різними спектрами діяльності. Проблемами професійної підготовки фахівців у вищій школі займаються А. М. Алексюк, Н. Є. Мойсеюк, Л. Л. ТОВАЖНЯВСЬКИЙ, дослідженням проблем підготовки майбутніх фахівців сфери туризму присвячені роботи О. І. Зоріна, В. Т. Лазовецької, В. В. Обозного, В. К. Федорченка, С. А. Гринько, Л. В. Кнодель, С. О. Сисоєва, М. І. Скрипник, Н. А. Фоменко, Л. В. Чорної, Г. П. Щуки [1].

Метою статті є обґрунтування необхідності етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму, висвітлення поетапного запровадження моделі етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму.

Мета підготовки майбутніх менеджерів туризму до використання етнографічних знань у професійній діяльності, полягає у формуванні нових професійних етнографічних компетентностей, що є необхідними для вдосконалення фахової діяльності, етнографічно-орієнтованої туристської діяльності, створення національного туристського продукту та проектування етно-туристських комплексів.

Означені умови виявляють потребу у створенні комплексної моделі етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму. Адже, як свідчать результати констатуючого експерименту та аналіз чисельних наукових досліджень і педагогічного досвіду викладачів ВНЗ України, професійно-туристична підготовка майбутніх менеджерів туризму є недостатньо ефективною, а особливо в етнографічному спрямуванні. У зв'язку з цим виникла необхідність у розробці структури моделі та технології етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму та її впровадження і апробація експериментальним шляхом (схема 1).

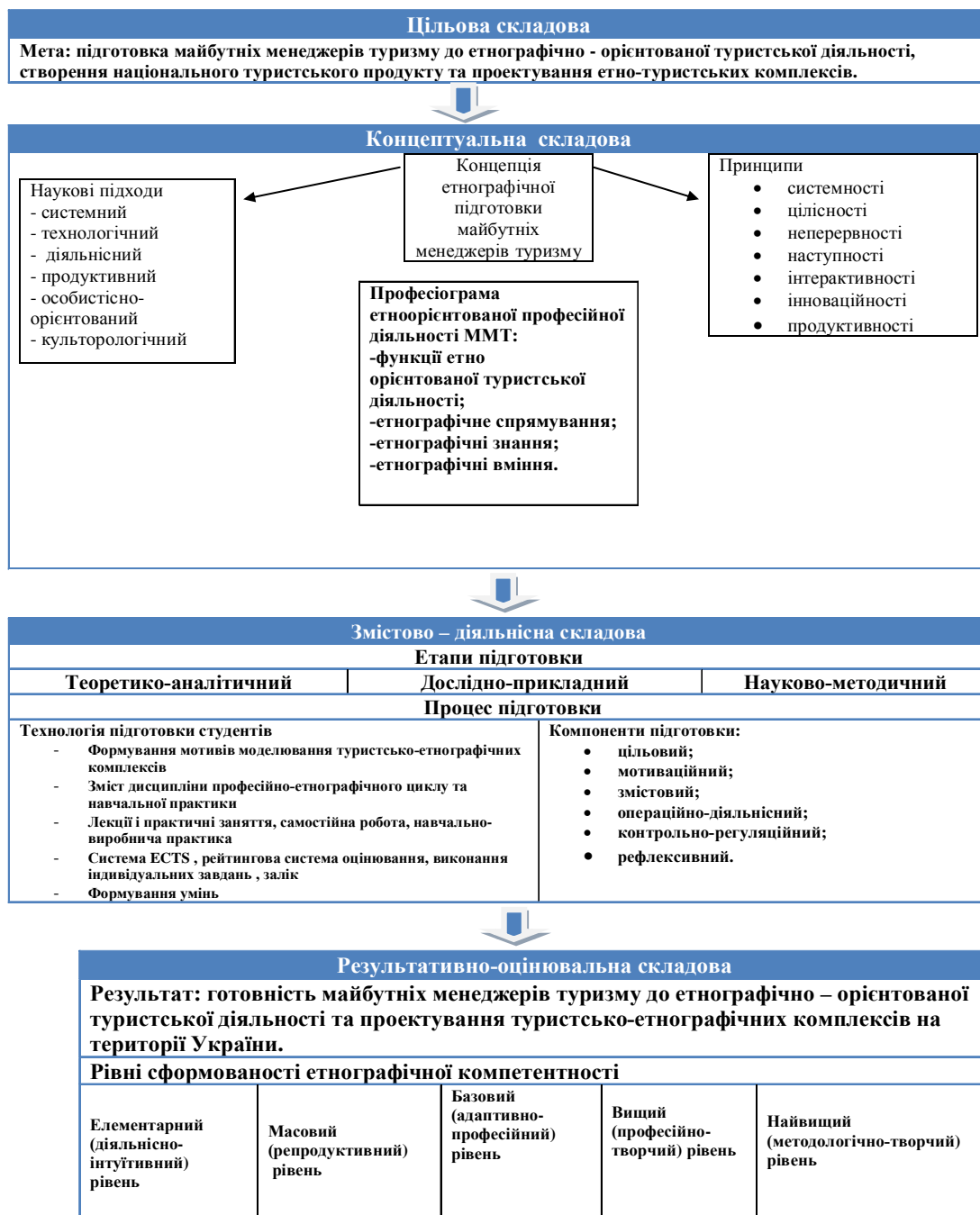

Схема 1. Модель етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму

Програма запровадження моделі етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму в ході дисертаційного дослідження передбачає наступні етапи роботи:

I етап – Розробка навчальної програми спеціалізованого курсу “Етнографія у туризмі”, з метою впровадження експериментальних тем до вже існуючих спецкурсів підготовки студентів спеціальності “Туризм”, таких як “Краєзнавство”, “Стратегія розвитку національного туризму”, “Сільський зелений туризм”. Основна мета апробації нового етнографічно

тематизованого лекційного матеріалу полягає у необхідності експериментального підтвердження доцільності введення нової дисципліни в процес підготовки майбутніх менеджерів туризму. Апробація спеціальної навчальної дисципліни передбачає ознайомлення студентів з новим навчальним матеріалом туристсько-етнографічного спрямування та потребує постійного фіксування зміни рівня їх знань, шляхом проведення тестування в констатуючих групах студентів та в експериментальних групах студентів. В ході означеного етапу найбільш доцільним є збір даних за шляхом проведення тестування, адже тестовий контроль, який здійснюється за допомогою набору стандартизованих завдань, дає можливість за порівняно короткий час перевірити засвоєний навчальний матеріал всіма студентами, виміряти обсяг і рівень конкретних знань, умінь і навичок.

II етап – Науково-дослідна індивідуально-груповою робота етнографічного спрямування. Концепція індивідуально-групової роботи етнографічної підготовки студентів в умовах упровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу спрямована на розвиток особистості майбутнього фахівця, формування його як творця, здатного не лише самостійно здобувати знання, а й реалізувати їх відповідно до практичних вимог сьогодення.

Науково-дослідна робота в групах передбачає взаємну співпрацю викладача зі студентами з метою підвищення рівня підготовки індивідуальних знань та вмінь студентів у певному спеціальному напрямку підготовки.

Науково-дослідна робота студентів передбачає виконання певного спектру завдань: рефератів, проблемних ситуацій, проектів, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференції, написання наукових статей з визначеного напрямку дослідження, участь в олімпіадах. Відповідний напрямок роботи сприяє більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу з етнографії, формуванню вмінь використати знання для вирішення відповідних практичних завдань.

Означений вид студентської діяльності включає такий елемент як індивідуальне навчально-дослідне завдання – вид індивідуального завдання навчального, навчально-дослідного чи проектно-конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини програмового матеріалу з етнографії та туризму або його систематизації та узагальнення, для практичного застосування. Індивідуальне науково-дослідне завдання є завершеною теоретичною або практичною роботою, може охоплювати одну, декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Науково-дослідна індивідуально – груповою робота в напрямку етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму включає відповідні форми робіт (див. таб. 1)

Таблиця 1

Форми науково-дослідної індивідуально-групової роботи

№	Форми науково-дослідної індивідуально – групової роботи	Рік навчання
1	Проблемні гуртки.	1 рік
2	Реферати, аналітичний огляд обраної теми дослідження.	2 рік
3	Курсова робота з обраної теми дослідження.	3 рік
4	Участь у наукових і науково-практичних конференціях, написання наукових статей відповідно обраного напрямку дослідження.	4 рік
5	Дипломна, магістерська робота на основі отриманих результатів вході попередніх етапів дослідно-пошукової роботи.	5 рік

1. Проблемний гурток студентів передбачає проведення науково дослідної роботи з напрямку дослідження “Шляхи застосування етнографічних знань в туризмі”. Проблемний гурток може поєднувати студентів різних курсів. В центр дослідження може бути поставлена проблема, якою займається науковий керівник гуртка. Великою перевагою даної форми науково-дослідної роботи студентів є можливість розгляду обраної теми найбільш глибоко і з різних ракурсів [3, с. 209]. Наукові гуртки, проблемні групи, об'єднання етнографічного спрямування підготовки студентів спеціальності туризм сприяють оволодінню студентами науковими методами пізнання, дослідження, написанню наукових доповідей, створенню повідомлення про виконану роботу, участі у різноманітних виставках, олімпіадах, конкурсах, обговоренню наукових питань, виступам із результатами досліджень на студентських наукових конференціях.

2. Реферати, аналітичний огляд обраної теми дослідження – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем туристсько-етнографічної підготовки, розвивають навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою. Робота студентів над рефератом виконує такі цілі, як розвиток мислення: уміння аналізувати, зіставляти, узагальнювати та систематизувати опрацьований матеріал, формулювати висновки; поглиблення знань студентів з туризмознавства та етнографії; розвиток умінь самостійно знаходити та опрацьовувати науковий матеріал, користуватися науковими джерелами, довідковою літературою, робити виписки; формування вмінь реферування; оволодіння основами наукового писемного мовлення; формування риторичних умінь – умінь виступати перед аудиторією.

3. Курсова робота з обраної теми дослідження (туристсько-етнографічний аспект) – це індивідуальне завдання, яке передбачає розробку сукупності документів (розрахунково-пояснювальної або пояснювальної записки, при необхідності – графічного, ілюстративного

матеріалу), та є творчим або репродуктивним рішенням конкретних завдань щодо об'єктів діяльності фахівця, які виконані студентом самостійно під керівництвом викладача згідно із завданням, на основі набутих із даної та суміжних дисциплін знань та умінь.

Курсова робота етнографічного спрямування виступає як кваліфікаційно-наукова праця, що виконується студентом у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Вона містить обґрунтовані теоретичні положення, які зроблено студентом на підставі аналізу наукової, художньої, методичної літератури; методичні розробки, в яких викладено результати прикладного дослідження проблеми. Курсова робота свідчить про рівень знань з методології наукового дослідження, фахових навчальних дисциплін, а також про сформованість загальних та спеціальних професійних вмінь та навичок.

4. Участь у наукових і науково-практичних конференціях, написання наукових статей відповідно обраного напрямку дослідження.

Відповідний аспект експериментальної роботи передбачає написання студентами наукової статті з туристсько-етнографічного напрямку дослідження. Науково-дослідна робота студентів є однією з найважливіших форм навчального процесу, що дозволяє студенту почати повноцінну наукову роботу. Дослідницькою роботою займаються всі студенти вузів. На конференції молоді дослідники одержують можливість виступити зі своєю роботою перед широкою аудиторією. Це змушує студентів більш ретельно проробляти майбутній виступ, розвиває їх ораторські здібності. Крім того, кожен може порівняти, як його робота виглядає на загальному рівні і зробити відповідні висновки. Це є позитивним результатом наукової конференції.

Крім того, якщо в рамках конференції проводиться творче обговорення прослуханих доповідей, то з питань і виступів кожен доповідач може почерпнути оригінальні ідеї, про розвиток яких у рамках обраної ним теми він навіть не задумувався. Включається своєрідний механізм, коли одна думка породжує ряд нових.

Науково-практичні конференції, уже виходячи із самої назви, містять у собі не тільки і не стільки теоретичні наукові доповіді, скільки обговорення шляхів вирішення практичних задач. Наприклад, науково-практична конференція може проводитися за результатами літньої практики студентів в умовах ННЦ "Синевир", коли останні, зіштовхнувшись з визначеними проблемами, можуть за допомогою працівників підприємства і викладачів спробувати знайти шляхи їхнього рішення. Такі конференції сприяють установленню тісних дружніх зв'язків між Вузом і базами практики, а також допомагають студентам учитися застосовувати вивчену теорію на практиці. Відмінною рисою науково-практичної конференції є складність її злагодженої організації, так, щоб участь у ній була однаково корисною і

цікавою і студентам, і працівникам підприємства. Розробка і проведення такої конференції вимагає від організаторів і учасників великої уваги і терпіння.

5. Дипломна, магістерська робота на основі отриманих результатів в ході попередніх етапів дослідно-пошукової роботи (туристсько-етнографічного спрямування).

Дипломна робота – це кваліфікаційне навчально-наукове дослідження студента, яке виконується на завершальному етапі навчання у вищому навчальному закладі, при здобутті рівня спеціаліста або магістра. Означений вид роботи має комплексний характер і пов'язаний з використанням набутих студентом знань, умінь і навичок в ході попередніх етапів дослідно-пошукової роботи туристсько-етнографічного спрямування.

Основне завдання автора – продемонструвати рівень своєї наукової кваліфікації, уміння самостійно вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання. Ця випускна кваліфікаційна праця, наукового змісту, виступає завершальним акцентом в науково-дослідній індивідуально-груповій роботі і демонструє якісний показник в напрямку етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму.

III етап – *Навчально-виробнича практика майбутніх фахівців сфери туризму в умовах ННЦ “Синевир” (туристсько-етнографічного спрямування).*

Практика освоєння етнографічних ресурсів та моделювання етнічних обрядодійств є основною складовою етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму.

Особливе значення в розвитку практичної підготовки студентів до етнографічного моделювання займає Науково Навчальний Центр “Синевир”. Проходження студентами спеціальності туризм виробничої практики в умовах ННЦ “Синевир” дає можливість адаптації теоретичних розробок до практичного застосування на основі наявних етнографічних ресурсів та в процесі моделювання етнічних обрядодійств, а також створення етно-туристського продукту. Розвитку відповідного напрямку діяльності сприяє той факт, що територіально ННЦ “Синевир” (с. Колочава) входить до історико-етнографічних земель Закарпаття, а конкретніше до Бойківщини, що характеризується чіткістю і унікальністю вираження етнографічних ресурсів. Таким чином, практична підготовка разом з теоретичною створює основу професійної підготовки, і виступає рушійним важелем в професійної освіти загалом.

Висновки. Означені вище аргументи визначають етнографічну підготовку майбутніх менеджерів туризму як перспективний напрямок професійної освіти. Таким чином поетапне впровадження моделі етнографічної підготовки сприяє підвищенню якісного рівня компетенції майбутніх менеджерів туризму.

Перспективи подальших досліджень. У результаті наступних досліджень планується практичне застосування моделі етнографічної підготовки майбутніх менеджерів туризму в умовах НПУ імені М. П. Драгоманова.

Використана література :

1. *Виноградова О. В.* Туризм – як предмет наукових досліджень у контексті підготовки висококваліфікованих кадрів / О. В. Виноградова, О. В. Додонов // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 18. – С. 26-33.
2. *Мартінова Н. С.* Роль тренінгових технологій в професійній підготовці майбутніх менеджерів туризму [Електронний ресурс] / Н. С. Мартінова, І. М. Носаченко // Економіка. Управління. Інновації. – 2011. – № 1. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/martynova.htm. – дата звернення : 15-09-2014.
3. *Прокоф'єва К. А.* Групові форми самостійної роботи студентів-документознавців у вищій школі за кредитно-модульною системою навчання / К. А. Прокоф'єва // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність : Проблеми науки, освіти, практики : Матер. VII міжнар. наук.-практ. конф. .– 2010. – С. 208-210.
4. *Сакун Л. В.* Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира : монография [Електронний ресурс] / Л. В. Сакун. – К. : МАУП, 2004. – Режим доступу : http://tourlib.net/books_tourism/sakun23.htm

References :

1. *Vynohradova O. V.* Turyzm – yak predmet naukovykh doslidzhen u konteksti pidhotovky vysokokvalifikovanykh kadriv / O. V. Vynohradova, O. V. Dodonov // Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. – 2013. – № 18. – S. 26-33.
2. *Martynova N. S.* Rol treninhovykh tekhnolohii v profesiinii pidhotovtsi maibutnykh menedzheriv turyzmu [Elektronnyi resurs] / N. S. Martynova, I. M. Nosachenko // Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. – 2011. – № 1. – Rezhym dostupu : http://tourlib.net/statti_ukr/martynova.htm. – data zvernennia : 15-09-2014.
3. *Prokofieva K. A.* Hrupovi formy samostiinoi roboty studentiv-dokumentoznavtsiv u vyshchii shkoli za kredytno-modulnoiu systemoiu navchannia / K. A. Prokofieva // Dokumentoznavstvo. Bibliotekoznavstvo. Informatsiina diialnist : Problemy nauky, osvity, praktyky : Mater. VII mizhnar. nauk.-prakt. konf. .– 2010. – S. 208-210.
4. *Sakun L. V.* Teoriya i praktika podgotovki spetsialistov sfery turizma v razvitykh stranakh mira : monografiya [Yelektronniy resurs] / L. V. Sakun. – K. : MAUP, 2004. – Rezhim dostupu : http://tourlib.net/books_tourism/sakun23.htm

ПРОТОЦКАЯ Ю. П. Внедрение модели этнографической подготовки будущих менеджеров туризма.

В статье рассматривается модель этнографической подготовки будущих менеджеров туризма. Проводится анализ туристской подготовки в современных условиях профессионального образования в вузе. Основная задача статьи рассмотреть этапы этнографической подготовки будущих менеджеров туризма, определить этнографическую подготовку как приоритетное направление профессионального туристского образования. А также выявить потребность в формировании специальных, универсальных знаний, умений и навыков для более качественного уровня подготовки молодых специалистов.

В работе даются рекомендации поэтапной работы со студентами с целью достижения необходимого уровня подготовки. Освещено содержание трех этапов профессиональной подготовки в этнографическом направлении, с целью практического доказательства результативности указанного процесса. В работе рассматривается программа проведения эксперимента по теме научного исследования “Этнографическая подготовка будущих менеджеров туризма”, а также определяются приоритетные направления улучшения указанного процесса.

Ключевые слова: этнографическая подготовка, профессиональное образование, теоретическая и практическая подготовка, компетенция, содержание этнографической образования.

PROTOTSKA JULIA. Introduction of model of ethnographic preparation of future managers of tourism.

The model of ethnographic preparation of future managers of tourism is examined in the article. The analysis of tourist preparation is conducted in the modern terms of trade education in Institution of higher learning.

Basic task of the article to consider the stages of ethnographic preparation of future managers of tourism. Ethnographic preparation as priority direction of trade tourist education is determined in the article.

Recommendations are in-process given in relation to stage-by-stage work with students with the aim of achievement of necessary level of preparation. Maintenance is reflected each of three stages of professional preparation in ethnographic aspiration, with a view to proving the effectiveness appointed process. The program of realization of experiment is in-process examined from the theme of scientific research "Ethnographic preparation of future managers of tourism", and also priority directions of improvement of the marked process are determined.

Keywords: ethnographic preparation, trade education, theoretical and practical preparation, competence, maintenance ethnographic educations

УДК: 378.011.3 – 051: 34 (043.3)

Рижиков В. С.

ПРАКТИЧНЕ ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВОГО НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І АУДИТУ

Використання рольових ігор в навчальному процесі підготовки майбутніх спеціалістів з обліку і аудиту, сприяють на відміну від традиційних форм навчання, зрозуміти мотиви й почуття інших людей, сформуванню досвіду соціально орієнтованої поведінки. Практично надають можливість навчити студентів вибирати варіанти побудови обліку, виходячи з обсягів виробництва, системи управління, встановленого порядку контролю, ґрунтовно знати методику відображення затрат, виходу продукції та визначення її собівартості на виробничих підприємствах, вміння аналізувати мікроекономічні процеси.

Ключові слова: Рольові ігри, професійна підготовка, спеціаліст з обліку і аудиту

Управлінський облік досліджує загальні принципи побудови облікового процесу відповідно вимог інформаційного і аналітичного забезпечення різних рівнів управління. Методична задача в управлінському обліку навчити студентів вибирати варіанти побудови обліку, виходячи з обсягів виробництва, системи управління, опанувати методику відображення затрат виходу продукції та визначення її собівартості на підприємствах. Практичному впровадженню методичної задачі управлінського обліку є